

GODIŠNJE IZVJEŠĆE ZA 2021.

AGENCIJA ZA ZAŠTITU TRŽIŠNOG NATJECANJA

Agencija za zaštitu tržišnog natjecanja
Savska cesta 41, 10000 Zagreb, Hrvatska

Uredništvo: AZTN, Odjel za komunikacije

Tel.: +385 1 617 64 48

Web: www.aztn.hr

E-mail: agencija.ztn@aztn.gov.hr

Dizajn: Ognjena Brkanović

Fotografije: Envato Elements, spar-international.com

Uvodna riječ

DR. SC. MIRTA KAPURAL, DIPL.IUR.

Predsjednica Vijeća za zaštitu tržišnog natjecanja

Tijekom 2021. godine AZTN je u svojim prioritetima bio usmjeren na otkrivanje, otklanjanje i sankcioniranje teških ograničenja tržišnog natjecanja kao što je sklapanje zabranjenih sporazuma, prije svega horizontalnih sporazuma između izravnih konkurenata (kartela) koji nanose najveću štetu gospodarstvu i potrošačima, i to osobito sklapanje takvih zabranjenih sporazuma u postupcima javne nabave. Ujedno je bio usmjeren na utvrđivanje i sankcioniranje zlouporaba vladajućeg položaja koje također predstavljaju povredu propisa o tržišnom natjecanju i ugrožavaju kompetitivnu strukturu tržišta. AZTN je tijekom 2021. godine nastavio svoje aktivnosti i u kontroli dopuštenosti namjere provedbe koncentracija poduzetnika, kao izravne posljedice preuzimanja i spajanja poduzetnika i konsolidacije pojedinih tržišta.

AZTN je također bio orijentiran na aktivnosti promicanja prava tržišnog natjecanja kojima se nadopunjuje primarna aktivnost provedbe odnosno vođenja postupaka utvrđivanja narušavanja tržišnog natjecanja. Navedene aktivnosti sastoje se između ostaloga u davanju mišljenja na sukladnost zakona, prijedloga zakona i drugih propisa s odredbama ZZTN-a, u provedbi sektorskih istraživanja tržišta, u transparentnosti djelovanja AZTN-a kroz objavljivanje svih rješenja kojima se okončava postupak i drugih relevantnih odluka, suvremenu komunikaciju putem mjesečnog elektronskog biltena AZTN Info, pripćenja za medije i javnost, u pisanju stručnih i znanstvenih članaka, održavanju edukacija, sudjelovanju i organiziranju stručnih skupova, međunarodnih konferencija o aktualnim i specifičnim temama iz područja zaštite tržišnog natjecanja i dr. Jedan od značajnih načina učinkovite provedbe propisa iz nadležnosti AZTN-a i promicanja prava i politike tržišnog natjecanja jest suradnja s različitim dionicima, prije svega s drugim sektorskim regulatorima.

AZTN je u 2021. godini nastavio promicati svijest o koristi koja gospodarstvu neposredno, a posredno građanima, donosi uspostava poštenih trgovačkih praksi u lancu opskrbe hranom te isto planira ostvarivati kroz objave i predstavljanje odluka AZTN-a u javnosti i prezentacije njezina rada putem istih komunikacijskih aktivnosti i kanala kao i za područje provedbe ZZTN-a.

Shodno navedenom, promicanje svijesti o potrebi i primjeni poštenih trgovačkih praksi u poslovnim odnosima između dobavljača i kupca i dalje će predstavljati jednu od značajnih aktivnosti AZTN-a, kao i sudjelovanje AZTN-a u izradi propisa iz tog pravnog područja. Nadalje, vezano uz izmjene ZID ZNTP-a, AZTN je u suradnji s Ministarstvom poljoprivrede, kao stručnim nositeljem izrade zakona, putem Hrvatske gospodarske komore, Hrvatske udruge poslodavca, odvjetnika, ali i neposredno od nekih poduzetnika, prikupio i odgovorio na veći broj pitanja u vezi s njegovom primjenom. Objavljeni odgovori na postavljena pitanja u vezi s primjenom ZID ZNTP-a, predstavljaju svojevrzne smjernice kojima AZTN, pojašnjavajući pojedine njegove odredbe, želi usmjeriti adresate i olakšati im postupak prilagodbe, odnosno usklađivanja njihovih ugovora i načina poslovanja s odredbama Zakona. AZTN je u 2021. godini nastavio pažljivo pratiti digitalna tržišta na kojima se odvijaju odnosi među poduzetnicima, imajući u vidu kako su izazovi u neposrednoj budućnosti upravo na području digitalnih tržišta te kako se sve institucije moraju prilagoditi funkcioniranju na njima pa tako i AZTN u dijelu postupanja, sektorskih istraživanja i vođenja postupaka.

Na čelu AZTN-a, tijekom cijelog svog mandata, zalagat ću se da AZTN bude snažna, suvremena institucija s dovoljno resursa te da kao i do sada ostane prepoznata kao stručna i kredibilna javna institucija otvorena za suradnju i koja kao profesionalno tijelo, regulator, svojim radom doprinosi dobrobiti gospodarstva RH u smislu poštivanja pravila o tržišnom natjecanju kroz učinkovitu primjenu propisa iz svoje nadležnosti, što u konačnici ima pozitivne učinke na poduzetnike koji se na tržištu natječu i na potrošače kojima se osiguravaju veći izbor i bolja kvaliteta proizvoda i usluga i niže cijene. U istom opsegu, AZTN će biti usmjeren na sprječavanje nepoštenih trgovačkih praksi odnosno na ostvarivanje uspostave, osiguranja i zaštite poštenih trgovačkih praksi kojima se štite sudionici u lancu opskrbe hranom.

O AZTN-u

ZAŠTITA TRŽIŠNOG NATJECANJA U REPUBLICI HRVATSKOJ POVJERENA JE AGENCIJI ZA ZAŠTITU TRŽIŠNOG NATJECANJA, KOJA JE OSNOVANA ZAKONOM O ZAŠTITI TRŽIŠNOG NATJECANJA ("NARODNE NOVINE", BROJ 48/95.) TE ODLUKOM HRVATSKOG SABORA OD 20. RUJNA 1995., A ZAPOČELA JE S RADOM 1997. GODINE

Pravo tržišnog natjecanja jedno je od temelja tržišnog gospodarstva čija je svrha osigurati ravnopravan položaj poduzetnika na tržištu, bez obzira na njihovu veličinu, tržišnu snagu i druga obilježja. Učinkovitim tržišnim natjecanjem potiče se poduzetništvo i učinkovitost, proširuje se izbor za potrošače, postižu se niže cijene i bolja kvaliteta proizvoda i usluga. Također, djelotvornim tržišnim natjecanjem potiče se stvaranje uvjeta za gospodarski rast, koji se temelji na konkurentnim tržištima, učinkovitoj alokaciji i korištenju ograničenih resursa, inovacijama i ulaganjima koja tome pridonose. Navedeno zahtijeva ne samo djelovanje AZTN-a, već i državnih tijela, u stvaranju jasnih i provedivih pravila koja reguliraju postupanja na tržištu, te njihovu osposobljenost da ta pravila učinkovito provode u praksi.

ZADAĆA I CILJEVI AZTN-A

Zadaća AZTN-a je doprinijeti kvalitetnom funkcioniranju tržišta čime se postižu prednosti za potrošače, poduzetnike i gospodarstvo u cjelini, otklanjanjem zapreka i nedostataka na tržištu kroz učinkovitu provedbu propisa o zaštiti tržišnog natjecanja i propisa o zabrani nepoštenih trgovačkih praksi.

Osnovni cilj AZTN-a kao stručnog tijela i općeg regulatora za tržišno natjecanje je provedbom i promicanjem prava tržišnog natjecanja uspostaviti i očuvati djelotvorno tržišno natjecanje koje će poticati dugoročni rast, doprinijeti dobrobiti gospodarstva RH, osigurati maksimalne koristi i pozitivne učinke potrošačima u vidu većeg izbora i kvalitete proizvoda i usluga i nižih cijena te poticati poduzetnike na unaprjeđenje efikasnosti i inovacija na tržištu.

ZAKON O ZAŠTITI TRŽIŠNOG NATJECANJA (ZZTN)

Sukladno važećem Zakonu o zaštiti tržišnog natjecanja ("Narodne novine", br. 79/09., 80/13. i 41/21.; ZZTN), AZTN je samostalna i neovisna pravna osoba s javnim ovlastima koja obavlja poslove općeg, nacionalnog, regulatornog tijela nadležnog za zaštitu tržišnog natjecanja na svim tržištima, u okviru svog djelokruga i nadležnosti.

Te su nadležnosti, osim navedenim zakonom, određene i propisima Europske unije (EU) vezano uz primjenu članaka 101. i 102. Ugovora o funkcioniranju Europske unije (SL C 115, 9. 5. 2008.; UFEU), kao i uz kontrolu dopuštenosti koncentracija između poduzetnika i to:

- Uredbom Vijeća (EZ) br. 1/2003 od 16. prosinca 2002. o provedbi pravila o tržišnom natjecanju koja su propisana člancima 81. i 82. Ugovora o osnivanju Europske zajednice, SL L 1, 4. 1. 2003., str. 1.-25.; Uredba Vijeća (EZ) br. 1/2003), i
- Uredbom Vijeća (EZ) br. 139/2004 o kontroli koncentracija između poduzetnika (Uredba EZ o koncentracijama), SL L 24, 29. 1. 2004., str. 1.-22.; Uredba Vijeća (EZ) br. 139/2004.

Slijedom navedenoga, AZTN je ovlašten za primjenu nacionalnog i europskog prava tržišnog natjecanja odnosno postupke može voditi paralelnom primjenom odredbi ZZTN-a i članaka 101. i 102. UFEU-a. Unutarnji ustroj i način rada AZTN-a, opći akti AZTN-a te druga pitanja važna za rad AZTN-a, pobliže se uređuju Statutom AZTN-a, kojeg potvrđuje Hrvatski sabor.

ZAKON O ZABRANI NEPOŠTENIH TRGOVAČKIH PRAKSI U LANCU OPSKRBE HRANOM (ZNTF)

Od 7. prosinca 2017. godine, AZTN je nadležan i za provedbu Zakona o zabrani nepoštenih trgovačkih praksi u lancu opskrbe hranom ("Narodne novine", br. 117/17. i 52/21.; ZNTF). Primjena tog zakona započela je 1. travnja 2018. godine, a puna primjena njegove prve novele započinje od 1. ožujka 2022. godine. Tim je zakonom u RH prvi put uređeno područje zabrane nepoštenih trgovačkih praksi u lancu opskrbe hranom. ZNTF-om se utvrđuju pravila i sustav mjera za sprječavanje nametanja nepoštenih trgovačkih praksi i taksativno utvrđuju nepoštene trgovačke prakse u lancu opskrbe hranom, čijim se nametanjem iskorištava značajna pregovaračka snaga kupaca u odnosu na njihove dobavljače. Cilj toga zakona je uspostava, osiguranje i zaštita poštenih trgovačkih praksi kojima se štite sudionici u lancu opskrbe hranom.

VIJEĆE AZTN-A

AZTN-om upravlja Vijeće za zaštitu tržišnog natjecanja (u daljnjem tekstu: Vijeće). Vijeće je tijelo AZTN-a koje ima pet članova iako je 2021. godine imalo četiri člana. Predsjednik i članovi vijeća su zaposleni u AZTN-u. Predsjednika i članove Vijeća, na prijedlog Vlade Republike Hrvatske (u daljnjem tekstu: Vlada RH), imenuje i razrješava dužnosti Hrvatski sabor. Predsjednik i članovi Vijeća imenuju se na razdoblje od pet godina. Uvjeti za imenovanje, trajanje mandata i djelokrug rada članova Vijeća detaljno su propisani ZNTF-om. Tako, primjerice, članovi Vijeća ne mogu biti državni dužnosnici, osobe koje obnašaju dužnosti u tijelima političkih stranaka, članovi uprava, nadzornih odbora ili upravnih vijeća poduzetnika. Također, ne smiju biti članovi bilo kojeg drugog oblika interesnog udruživanja koji bi mogao dovesti do sukoba interesa. Istovremeno, osigurano je da predsjednik i članovi Vijeća ne mogu biti razriješeni dužnosti zbog razloga povezanih s urednim obavljanjem njihovih dužnosti odnosno urednim izvršavanjem njihovih ovlasti u primjeni ZNTF-a te članka 101. i 102. UFEU-a. Vijeće, kao tijelo koje upravlja radom AZTN-a, odluke o svim općim i pojedinačnim aktima AZTN-a donosi na svojim sjednicama. Odluke se donose većinom od najmanje tri glasa, a na svakoj sjednici mora biti nazočan predsjednik ili zamjenik predsjednika Vijeća AZTN-a. Pri donošenju odluka članovi Vijeća ne mogu biti suzdržani.

STRUČNA SLUŽBA AZTN-A

Svakodnevne upravne i stručne poslove obavlja stručna služba AZTN-a, koju čine magistri prava s položenim pravosudnim ispitom i magistri ekonomije, redom stručnjaci u području prava i politike tržišnog natjecanja te informatičari specijalizirani u području digitalne forenzike. Treba naglasiti da na svakom predmetu u pravilu radi tim, koji se ovisno o složenosti predmeta, sastoji od najmanje jednog pravnik i najmanje jednog ekonomista kojima se često pridružuje i informatičar. Službene osobe iz stručne službe AZTN-a vode upravne (ispitne) postupke iz nadležnosti AZTN-a, odnosno u postupku utvrđuju činjenice i okolnosti, a Vijeće temeljem utvrđenog činjeničnog stanja donosi meritornu odluku u svakom pojedinom predmetu na temelju koje AZTN rješava pojedinu upravnu stvar.

AZTN je nadležan za provedbu propisa o zaštiti tržišnog natjecanja koji se primjenjuju na sprječavanje, ograničavanje i narušavanje tržišnog natjecanja poduzetnika u obliku zabranjenih sporazuma između poduzetnika i zlouporabu vladajućeg položaja poduzetnika na tržištu. U njegovoj nadležnosti je i ex ante kontrola dopuštenosti namjere provedbe koncentracija poduzetnika.

STRUKTURA RADNIKA AZTN-A U 2021. GODINI PREMA ZVANJU

20 ekonomisti

20 pravници

2 informatičari

7 ostalo

Izvor: AZTN

STRUKTURA RADNIKA AZTN-A U 2021. GODINI PREMA STUPNJU STRUČNE SPREME

1 dr.sc

3 mr.sc.

6 univ.spec

35 VSS

2 VŠŠ

2 SSS

Izvor: AZTN

Novčane kazne koje utvrđuje i izriče AZTN za utvrđene povrede ZZTN-a i ZNTP-a prihod su Državnog proračuna RH.

FINANCIRANJE AZTN-A

AZTN nema vlastitih prihoda, već se njegov rad i aktivnosti financiraju isključivo iz sredstava koja se osiguravaju u Državnom proračunu RH. U skladu s fiskalnim mogućnostima Državnog proračuna RH, AZTN-u se osiguravaju sredstva za dostatan broj kvalificiranih zaposlenika te dostatne financijske, tehničke i tehnološke resurse koji su potrebni za učinkovito obavljanje ovlasti AZTN-a.

Pritom je AZTN neovisan u namjenskom trošenju dodijeljenih financijskih sredstava za provedbu svojih ovlasti, ne dovodeći u pitanje i pridržavajući se u cijelosti odredaba Zakona o izvršenju Državnog proračuna.

AZTN uvijek s osobitom pažnjom izvršava svoje obveze te pažljivo raspolaže dodijeljenim proračunskim sredstvima. Planirana sredstva za obavljanje poslova iz djelokruga AZTN-a u Državnom proračunu za 2021. godinu iznosila su 13.866.662 kuna (1.840.422,32 EUR), dok je izvršenje rashoda iznosilo 13.854.113 kuna (1.838.756,79 EUR), što predstavlja izvršenje od 99,91% u odnosu na Tekući plan. Sve aktivnosti AZTN-a u području zaštite tržišnog natjecanja i utvrđivanja zabranjenih nepoštenih trgovačkih praksi u 2021. godini realizirane su s nešto manjim brojem zaposlenih u odnosu na prethodnu godinu. Konkretno, AZTN je na dan 31. prosinca 2021. godine imao 49 zaposlenih radnika, dok je u 2020. godini imao 51 zaposlenika.

Provedba propisa iz nadležnosti AZTN-a u 2021. godini

AZTN JE UNATOČ DRUGOJ IZAZOVNOJ PANDEMIJSKOJ GODINI, USPIO REDOVITO VODITI POSTUPKE I RJEŠAVATI SLOŽENE PREDMETE IZ SVOJE NADLEŽNOSTI PA JE TAKO U 2021. GODINI IMAO UKUPNO 725 RIJEŠENIH PREDMETA IZ PODRUČJA TRŽIŠNOG NATJECANJA I ZABRANJENIH NEPOŠTENIH TRGOVAČKIH PRAKSI

Na dan 31. prosinca 2021. godine, AZTN je imao ukupno 40 upravnih predmeta u tijeku. Od toga broja 28 je upravnih predmeta bilo iz područja tržišnog natjecanja i 12 upravnih predmeta iz područja nepoštenih trgovačkih praksi.

Osim upravnih postupaka u području tržišnog natjecanja, velik dio posla AZTN-a čine i nepravni predmeti u koje spadaju mišljenja iz područja tržišnog natjecanja koja uključuju mišljenja na nacrtu prijedloga zakona i drugih propisa te mišljenja na važeće zakone i druge propise, sektorska istraživanja tržišta, odgovori na predstavke podnositelja koji se ne mogu smatrati inicijativom za pokretanje postupka budući da ne sadrže propisane dijelove inicijative iz ZZTN-a, prethodna ispitivanja stanja na mjerodavnom tržištu, a sve kako bi AZTN mogao utvrditi ima li dostatnih indicija za pokretanje upravnih postupaka. Tu su i notifikacije koncentracija po Uredbi Vijeća (EZ) br. 139/2004, predmeti suradnje s ostalim tijelima i regulatorima, predmeti međunarodne suradnje, interni akti AZTN-a, odgovori u odnosu na pravo na pristup informacijama te sva ostala očitovanja adresatima ZZTN-a. Također, i u području nepoštenih trgovačkih praksi, AZTN zaprima velik broj upita fizičkih i pravnih osoba, koji nisu vezani uz konkretne upravne (ispitne) postupke, a na koje žurno odgovara u nepravnim predmetima. Osim toga, navode iz predstavki koje dobiva, pretežito anonimnih, ispituje u okvi-

Za utvrđene povrede ZZTN-a i ZNTP-a tijekom 2021. godine izrečene su novčane kazne u ukupnom iznosu od 3.001.000,00 kuna (398.301,14 EUR)

ru nepravni predmeta na način da se izravno od navodnih prekršitelja ZNTP-a traže podaci, dokumentacija i pisana pojašnjenja u skladu s ovlastima koje AZTN ima te se na temelju pribavljenih i analiziranih podataka utvrđuje postojanje uvjeta (indicija) za pokretanje upravnog postupka.

BROJ RIJEŠENIH PREDMETA U 2021. GODINI

	Tržišno natjecanje	Nepoštene trgovačke prakse	Ukupno
Upravni predmeti	33	10	43
Nepravni predmeti	622	60	682
Sveukupno:	655	70	725

Izvor: AZTN

Tijekom 2021. godine AZTN je zaprimio ukupno 40 inicijativa u smislu ZZTN-a i predstavki u smislu Zakona o općem upravnom postupku (ZUP) za pokretanje upravnog postupka po službenoj dužnosti. Kod riješenih upravnih predmeta, u 22 predmeta je postupak pokrenut po službenoj dužnosti na temelju zaprimljene inicijative ili predstavke (13 predmeta iz područja tržišnog natjecanja, a devet predmeta iz područja nepoštenih trgovačkih praksi). Anonimnih predstavki je bilo ukupno deset (tri iz područja tržišnog natjecanja i sedam iz područja nepoštenih trgovačkih praksi). Kod neriješenih upravnih predmeta koji su u tijeku, u 18 predmeta je postupak pokrenut po službenoj dužnosti temeljem inicijative ili predstavke (11 predmeta iz područja tržišnog natjecanja i sedam predmeta iz područja nepoštenih trgovačkih praksi).

Provedba prava tržišnog natjecanja

KLJUČNI I NAJVAŽNIJI CILJ AZTN-A U PROTEKLIM RAZDOBLJIMA ODNOSIO SE NA TEMELJNU AKTIVNOST AZTN-A, A TO JE PROVEDBA NACIONALNOG I EUROPSKOG PRAVA TRŽIŠNOG NATJECANJA U DIJELU ZA KOJI JE OVLAŠTEN, S NAGLASKOM NA OTKLANJANJE TEŠKIH OGRANIČENJA TRŽIŠNOG NATJECANJA I AKTIVNU SURADNJU S EUROPSKOM KOMISIJOM (U DALJNJEM TEKSTU: EK)

U okviru toga cilja, fokus rada AZTN-a bio je na onim postupanjima poduzetnika koja izravno utječu na ograničenje tržišnog natjecanja, a time i rasta i funkcioniranja gospodarstva.

Postupci utvrđivanja narušavanja tržišnog natjecanja u obliku sklapanja zabranjenih sporazuma između poduzetnika i zlorabe vladajućeg položaja poduzetnika na tržištu veoma su složeni zbog potrebe provođenja detaljnih ekonomskih i pravnih analiza i zaštite prava stranaka na obranu u postupku te su stoga detaljno propisani ZZTN-om. Ovi postupci uvijek se pokreću ex post po službenoj dužnosti, a široki krug osoba može podnijeti inicijativu za pokretanje postupka.

AZTN je u konkretnim postupcima iz tržišnog natjecanja tijekom 2021. godine proveo analizu 77 mjerodavnih tržišta, od toga 19 u predmetima utvrđivanja zabranjenih sporazuma poduzetnika, 20 u predmetima utvrđivanja zlorabe vladajućeg položaja poduzetnika i 38 u predmetima ocjene dopuštenosti namjere provedbe koncentracija poduzetnika.

AZTN je za utvrđene povrede ZZTN-a u 2021. godini prekršiteljima izrekao novčane kazne u ukupnom iznosu od 1.391.000,00 kuna (184.617,42 eura)

ZAKON O IZMJENAMA I DOPUNAMA ZAKONA O ZAŠTITI TRŽIŠNOG NATJECANJA (ZID ZZTN)

Republika Hrvatska imala je obvezu u nacionalno zakonodavstvo iz područja zaštite tržišnog natjecanja prenijeti Direktivu (EU) 2019/1 Europskog parlamenta i Vijeća od 11. prosinca 2018. godine o ovlaštavanju tijela država članica nadležnih za tržišno natjecanje za učinkovitiju provedbu pravila o tržišnom natjecanju i osiguravanju pravilnog funkcioniranja unutarnjeg tržišta (SL L 11, 14. 1. 2019.) (dalje u tekstu: Direktiva ECN+).

Svrha koju Direktiva ECN+ treba ostvariti je osigurati neovisnost tijela nadležnih za zaštitu tržišnog natjecanja država članica Europske unije, dostatne resurse za provedbu njihovih ovlasti, minimalne ovlasti koje ta tijela moraju imati te mogućnost izricanja novčanih kazni i dnevnih novčanih kazni za utvrđene povrede, a sve u cilju ujednačene i učinkovite primjene članaka 101. ili 102. Ugovora o funkcioniranju Europske unije (SL C 115 od 9. 5. 2008.; UFEU).

Iako je nacionalno zakonodavstvo u području zaštite tržišnog natjecanja u značajnom dijelu već usklađeno s pravnom stečevinom Europske unije, donošenjem Zakona o zaštiti tržišnog natjecanja ("Narodne novine", br. 79/09. i 80/13.; dalje u tekstu: ZZTN) te 11 podzakonskih akata (uredbi) neophodnih za provedbu ZZTN-a, ovim Zakonom o izmjenama i dopunama Zakona o zaštiti tržišnog natjecanja (dalje u tekstu: ZID ZZTN), odnosno prijenosom Direktive ECN+ u nacionalno zakonodavstvo, u cijelosti se nacionalno zakonodavstvo iz područja zaštite tržišnog natjecanja uskladilo s pravnom stečevinom Europske unije.

Osim navedenog, kao rezultat više od desetogodišnje primjene važećeg ZZTN-a, u praksi je bilo potrebno i dodatno

uređenje nekih odredbi koje nije značajno, ali je poboljšana izričaj tih odredbi kako ne bi bilo dvojbi u njihovom tumačenju. Ističe se kako je usvojen ZID ZZTN umjesto donošenja novoga Zakona o zaštiti tržišnog natjecanja, budući da zbog pravnog načela zabrane retroaktivne primjene zakona, AZTN u slučaju donošenja novoga Zakona o zaštiti tržišnog natjecanja ne bi imao zakonsku osnovu, odnosno mogućnost pokrenuti i voditi postupak protiv poduzetnika koji su teško narušili tržišno natjecanje, primjerice sklapanjem zabranjenih horizontalnih sporazuma (kartela) prije stupanja na snagu novoga zakona. Naime, karteli predstavljaju jedno od najtežih povreda prava tržišnog natjecanja koji se u pravilu otkrivaju 3 do 5 godina od njihovog sklapanja pa bi takve povrede zakona ostale u velikom dijelu neprocesuirane i nesankcionirane.

ZID ZZTN ("Narodne novine", broj 41/2021.) stupio na snagu 24. travnja 2021. godine

ZID ZZTN-om se definiraju temeljni pojmovi koji se često koriste, primjerice: "kartel", "tajni kartel", "pokajnički program", "izjava poduzetnika pokajnika", "tijelo podnositelj zahtjeva", "tijelo primatelj zahtjeva", a posebno se u definiciji poduzetnika uređuje kako se poduzetnikom smatra i udruženje poduzetnika te se uređuje pojam "poduzetnici u postupcima ocjene koncentracija". Nadalje, ZID ZZTN-om uvode se novi pravni instituti, primjerice: "obvezni razgovori", "dnevne novčane kazne", "jedinствени instrument", "nagodbe u postupcima utvrđivanja kartela", a dodatno se razrađuje pravni institut "uvid u izjave pokajnika i prijedloge za nagodbu". Posebno se propisuje izricanje novčane kazne u slučaju kada je povredu počinilo udruženje poduzetnika.

AZTN se ZID ZZTN-om statusno određuje kao opće, nacionalno regulatorno tijelo nadležno za zaštitu tržišnog natjecanja na svim tržištima. Na taj način usklađen je pravni status AZTN-a sa sadržajem poslova koje AZTN stvarno obavlja. Pravni položaj, neovisnost, ustrojstvo i resursi AZTN-a usklađeni su s Direktivom ECN+ pa se time osigurava institucionalna, financijska i operativna neovisnost AZTN-a. Također, AZTN se upisuje u sudski registar kao javna ustanova. Uvode se nove ovlasti koje AZTN mora u skladu s Direktivom ECN+ imati, među ostalima ovlast izricanja dnevnih novčanih kazni za utvrđene povrede, a sve u cilju ujednačene i učinkovite primjene članaka 101. i 102. UFEU-a.

PREDMETI UTVRĐIVANJA ZABRANJENIH SPORAZUMA

Među prioritetima AZTN-a i tijekom 2021. godine bilo je otklanjanje teških ograničenja tržišnog natjecanja utvrđenih odredbama ZZTN-a, kao što je sklapanje zabranjenih sporazuma, prije svega horizontalnih sporazuma između izravnih konkurenata (kartela), koji nanose najveću štetu gospodarstvu i potrošačima, stoga i predstavljaju najtežu povredu propisa o zaštiti tržišnog natjecanja. Uz navedeno, AZTN je utvrđivao i teška ograničenja i zabranjene odredbe u vertikalnim sporazumima-između poduzetnika koji nisu izravni konkurenti na tržištu.

Kako bi utvrdio postoje li dostatne indicije za pokretanje postupka u području utvrđivanja zabranjenih sporazuma po službenoj dužnosti, AZTN je u 2021. godini proveo prethodno ispitivanje stanja na 19 mjerodavnih tržišta u upravnim predmetima, od kojih ćemo nabrojati nekoliko vezanih uz upravne predmete:

- tržište oglašavanja liječničkih i stomatoloških usluga,
- tržište javnog linijskog prijevoza putnika u cestovnom prometu i tržište posebnog linijskog prijevoza učenika osnovnih škola u cestovnom prometu na području Međimurske županije,
- tržište prodaje meda i drugih pčelinjih proizvoda na području Primorsko-goranske županije,
- tržište odvjetničkih usluga,
- tržište usluga smještaja na plovilima - charter,
- tržište prekograničnih usluga prijevoza tereta na ključnim željezničkim koridorima u EU.

AZTN je u 2021. godini u području utvrđivanja zabranjenih sporazuma proveo prethodno ispitivanje stanja na 19 mjerodavnih tržišta, kako bi utvrdio ima li dostatnih indicija za pokretanje postupka po službenoj dužnosti. Riješio je ukupno 24 predmeta iz ovoga područja, od toga deset upravnih predmeta i 14 neupravnih predmeta

Primjer zabranjenog vertikalnog sporazuma: **AZTN protiv Spinnaker distribucija d.o.o., Zagreb¹**

AZTN JE UTVRDIO DA JE PODUZETNIK SPINNAKER DISTRIBUCIJA D.O.O. NARUŠIO TRŽIŠNO NATJECANJE NA MJERODAVNOM TRŽIŠTU DISTRIBUCIJE AKCIJSKIH SPORTSKIH POINT OF VIEW KAMERA NA TERITORIJU REPUBLIKE HRVATSKE, SKLAPANJEM TIPSKOG UGOVORA O SELEKTIVNOJ DISTRIBUCIJI NA VRIJEME TRAJANJA OD 1. TRAVNJA 2018. DO 31. OŽUJKA 2019. GODINE S DESET OVLAŠTENIH TRGOVACA NA MALO, KOJI JE ZABRANJENI SPORAZUM U SMISLU ČLANKA 8. STAVKA 1. ZZTN-A

¹ Rješenje AZTN protiv Spinnaker distribucija d.o.o., Zagreb, KLASA: UP/I 034-03/2020-01/019 od 31. prosinca 2021. godine.

Navedeni Ugovor o selektivnoj distribuciji sadržavao je odredbe koje predstavljaju teško ograničenje tržišnog natjecanja s obzirom na cilj i to ograničavanje međusobne opskrbe između distributera unutar sustava selektivne distribucije u smislu članka 9. stavka 1. točke d) Uredbe o skupnom izuzeću vertikalnih sporazuma između poduzetnika.

Spornim odredbama ograničenje je određeno na način da su ovlašteni distributeri dužni predmetne GoPro proizvode nabavljati isključivo od Spinnakera, ali i preuzeti obvezu da iste proizvode neće prodavati drugim ovlaštenim distributerima već isključivo krajnjim korisnicima. U tom smislu, a u svrhu osiguranja da će ovlašteni distributer doista tako postupati u praksi, određen je i broj prodanih kamera po transakciji na koji se ovlašteni distributer obvezan ograničiti.

Riječ je o ograničenju tržišnog natjecanja prema cilju za koje nije potrebna prethodna analiza uvjeta na mjerodavnom tržištu kojima bi se dokazala moguća opravdanost toga ograničenja. Drugim riječima, ovlašteni distributeri moraju imati slobodu da kupuju proizvode iz ugovora od ostalih imenovanih distributera unutar distribucijske mreže, koji djeluju na istoj ili pak različitoj razini trgovine. Stoga nije potrebno razmatrati proizvodi li takvo ponašanje konkretne učinke na tržištu i jesu li oni značajni ili ne. Takav sporazum ne može se skupno izuzeti, stoga je isti, ex lege ništetan.

Zbog naprijed opisane teške povrede ZZTN-a, Spinnaker je kažnjen s 350.000,00 kuna (46.452,98 EUR) te mu je zabranjeno svako takvo daljnje postupanje u odnosu na sve ovlaštene trgovce na malo proizvoda robne marke GoPro.

PREDMETI UTVRĐIVANJA ZLOUPORABE VLADAJUĆEG POLOŽAJA

Zloporabe vladajućeg položaja poduzetnika na tržištu također ugrožavaju kompetitivnu strukturu tržišta i onemogućavaju konkurentima ulazak ili rast na tržištu.

ZZTN utvrđuje visinu tržišnog udjela kao polazno mjerilo vladajućeg položaja prema kojem se pretpostavlja da u vladajućem položaju može biti poduzetnik čiji tržišni udjel na mjerodavnom tržištu iznosi više od 40 posto, a riječ je o obojivoj zakonskoj presumpciji.²

Pri utvrđivanju postojanja vladajućeg položaja nekog poduzetnika na tržištu uzima se u obzir cijeli niz čimbenika kao što su, primjerice, vrijeme kroz koje poduzetnik ostvaruje visoki tržišni udjel i položaj, njegova financijska snaga, prednosti u pristupu izvorima nabave ili tržištu, povezanost s drugim poduzetnicima, pravne ili činjenične zapreke pristupa drugih poduzetnika tržištu, sposobnost nametanja tržišnih uvjeta s obzirom na njegovu ponudu ili potražnju i sposobnost isključivanja konkurenata s tržišta usmjeravanjem na druge poduzetnike.

² ZZTN; članak 12. stavak 2. ³ ZZTN; članak 13.

NAJČEŠĆI OBLICI ZLOUPORABE VLADAJUĆEG POLOŽAJA

- izravno ili neizravno nametanje nepravednih kupovnih ili prodajnih cijena, odnosno drugih nepravednih trgovinskih uvjeta;
- ograničavanje proizvodnje, tržišta ili tehnološkog razvitka na štetu potrošača;
- primjena nejednakih uvjeta na istovrsne poslove s drugim poduzetnicima, čime ih se dovodi u nepovoljniji položaj u odnosu na konkurenciju;
- uvjetovanje sklapanja ugovora pristankom drugih ugovornih strana na dodatne obveze, koje po svojoj prirodi ili običajima u trgovini nisu u izravnoj vezi s predmetom tih ugovora.³

Osobito su štetni tzv. isključujući oblici zloporaba koje imaju za posljedicu smanjivanje tržišnog natjecanja.

Stoga je AZTN i u 2021. godini nastavio svoje djelovanje u području utvrđivanja zloporaba vladajućeg položaja poduzetnika.

Kako bi utvrdio postoje li indicije koje su dostatne za pokretanje postupka utvrđivanja zloporabe vladajućeg položaja po službenoj dužnosti, AZTN je tijekom 2021. godine proveo prethodno ispitivanje stanja na 20 mjerodavnih tržišta te riješio 17 predmeta iz ovoga područja, od toga devet upravnih predmeta i osam neupravnih predmeta.

AZTN je tijekom 2021. godine proveo prethodno ispitivanje stanja na 20 mjerodavnih tržišta, od kojih ćemo navesti samo neka vezana uz upravne predmete:

- tržište ocjenjivanja zakonskih propisa i revizija površina krških pašnjaka,
- tržište distribucije akcijskih sportskih point of view kamera
- tržište prodaje pekarskih proizvoda,
- tržište obavljanja hidrografske djelatnosti,
- tržište djelatnosti turističkih agencija i savjetodavnih usluga,
- tržište prodaje potrošnog materijala za inzulinske pumpe,
- tržište prijenosa televizijskih programa uz plaćanje naknade,
- tržište pružanja usluge digitalnog potpisa.

Primjer utvrđivanja zlouporabe vladajućeg položaja:

AZTN protiv Hrvatski telekom d.d., Zagreb⁴

AZTN JE OBUSTAVIO POSTUPAK POKRENUT PROTIV PODUZETNIKA HRVATSKI TELEKOM D.D. (HT) JER JE UTVRĐENO KAKO NEMA ZAKONSKIH PRETPOSTAVKI ZA DALJNJE VOĐENJE POSTUPKA U SMISLU ČLANKA 13. I ČLANKA 102. UFEU-A

AZTN je predmetni postupak protiv HT-a pokrenuo po službenoj dužnosti zbog postojanja indicija da HT zlouporabljuje vladajući položaj na tržištu pružanja Pay-TV usluge na teritoriju Republike Hrvatske nuđenjem dodatnih programskih TV paketa (Prošireni TV paket, MAX Arena paket, MAX Sport Plus paket i HBO Premium paket) po sniženim cijenama uz ugovornu obvezu pri čemu se najveća pogodnost sniženih cijena nudila uz ugovornu obvezu na 24 mjeseca. Navedena pogodnost sniženih cijena uz ugovornu obvezu bila je na snazi od 14. travnja 2017. godine na dalje što je i bilo promatrano mjerodavno razdoblje u ovom postupku.

Prema propisima o zaštiti tržišnog natjecanja, da bi bila riječ o sprječavanju, ograničavanju ili narušavanju tržišnog natjecanja zlouporabom vladajućeg položaja moraju istodobno biti ispunjena dva uvjeta i to da se konkretan poduzetnik nalazi u vladajućem položaju na mjerodavnom tržištu u smislu članka 12. ZZTN-a te da taj vladajući položaj zlouporabljuje u smislu članka 13. ZZTN-a odnosno članka 102. UFEU-a.

Tijekom postupka nesporno je utvrđeno kako se HT nalazi u vladajućem položaju na mjerodavnom tržištu pružanja Pay-TV usluge na teritoriju RH u promatranom vremenskom

razdoblju. Nadalje, budući da se u postupku utvrđivala potencijalna zlouporaba vladajućeg položaja primjenom predatorskih cijena, AZTN je uzimajući u obzir pravnu stečevinu EU, u analizi koristio dugoročne prosječne inkrementalne troškove. Navedeni koncept dugoročnih prosječnih inkrementalnih troškova primjenjuje se u praksi kao rješenje koje će pružiti realističniju ocjenu dugoročnih troškova nužnih za ulazak na tržište i ostanak na njemu. Pogotovo uzimajući u obzir činjenicu da su u mrežnim industrijama, kao što je slučaj na tržištu pružanja elektroničkih komunikacijskih usluga, prisutni visoki fiksni troškovi. Na taj način troškovi poduzetnika u vladajućem položaju nisu podcijenjeni.

Usporedbom dugoročnih prosječnih inkrementalnih troškova nastalih pružanjem MAXtv usluge s osnovnim paketom programa i dodatnih programskih paketa promatranih zajedno kao paket usluga s cijenama tih istih paketa usluga, utvrđeno je da cijene paketa promatranih usluga, u razdoblju od 2017. do 2019. godine, u bitnome pokrivaju dugoročne prosječne inkrementalne troškove istih.

Nadalje, s obzirom na to da su usporedni pokazatelji troškova i cijena u slučaju analize HBO Premium i MAX Sport Plus paketa bili granični, odnosno bili su neznatno ispod us-

⁴Rješenje AZTN protiv Hrvatski telekom d.d., Zagreb, KLASA: UP/I 034-03/17-01/010, od 30. prosinca 2021. godine.

poredivih relevantnih vrijednosti, AZTN je u ovom postupku na odgovarajući način primijenio kriterije koji proizlaze iz primjene pravila o tržišnom natjecanju u Europskoj uniji. Naime, kako bi bila utvrđena kao predatorska, cijena usluga ispod dugoročnih prosječnih inkrementalnih troškova mora biti poduprta dokazima o namjeri isključivanja jednako ili više učinkovitog konkurenta, U konkretnom predmetu, AZTN nije utvrdio dokaze o postojanju namjere isključivanja konkurenata od strane poduzetnika HT.

Pored navedenog, AZTN je utvrdio kako je ponuda cijena dodatnih paketa dostupna svim korisnicima, kako novim tako i postojećim, kojima je istekla ugovorna obveza. Osim što se ponuda cijena dodatnih paketa primjenjuje na sve korisnike, primjenjuje se u dužem vremenskom razdoblju, od travnja 2017. godine do danas. Vezano uz navedeno, iz kriterija pravne stečevine proizlazi kako je manje vjerojatno da će se poduzetnik u vladajućem položaju baviti predatorskim cijenama, ako to postupanje znači nisku cijenu koja će se primjenjivati generalno i u dužem vremenskom razdoblju. Stoga je utvrđeno kako daljnje vođenje predmetnog postupka primjenom načela učinkovitosti i ekonomičnosti postupanja ne bi bilo svrsishodno.

PREDMETI OCJENE DOPUŠTENOSTI NAMJERE PROVEDBE KONCENTRACIJA PODUZETNIKA

Kada je riječ o koncentracijama poduzetnika, u pravilu je riječ o redovnom i uobičajenom procesu konsolidacije i restrukturiranja poduzetnika, a sve češće i cijelih industrija, kao odgovora na značajne promjene na mjerodavnim tržištima, s ciljem da se ostvare uštede i sinergije koje će novostvorenim ekonomskim entitetima omogućiti učinkovitije poslovanje. Za razliku od postupaka utvrđivanja zabranjenih sporazuma između poduzetnika ili utvrđivanja zlouporabe

vladajućeg položaja na tržištu koje AZTN uvijek pokreće ex post i to po službenoj dužnosti, postupak ocjene dopuštenosti namjere provedbe koncentracije poduzetnika provodi se ex ante temeljem prijave njezinih sudionika i to samo kada postoji obveza prijave AZTN-u.

Naime, sudionici koncentracije koji kumulativno premašuju zakonom utvrđene pragove ekonomske veličine na svjetskom i hrvatskom tržištu iz članka 17. stavka 1. ZZTN-a, imaju obvezu AZTN-u prijaviti namjeru provedbe concen-

PREDMETI OCJENA KONCENTRACIJA SU OBUHVATILI ANALIZU 38 MJERODAVNIH TRŽIŠTA MEĐU KOJIMA SU:

- tržište trgovine na veliko bezolovnim benzinskim gorivima,
- tržište trgovine na veliko dizelskim gorivima,
- tržište trgovine na veliko ekstra-lakim loživim uljem,
- tržište trgovine na malo motornim gorivima (bezolovnim benzinskim i dizelskim gorivima) i to u segmentima na benzinskim postajama koje se nalaze na autocestama i na benzinskim postajama koje se nalaze izvan autocesta,
- tržište trgovine na malo ukapljenim naftnim plinom (UNP) u segmentima boce i auto-plin,
- tržište proizvodnje i prodaje energetskih kabela,
- tržište proizvodnje i prodaje telekomunikacijskih kabela,
- tržište proizvodnje i prodaje brodskih kabela,
- tržište proizvodnje i prodaje željezničkih kabela,
- tržište trgovine na veliko poljoprivrednom mehanizacijom i rezervnim dijelovima,
- tržište trgovine na veliko merkantilnom robom, gnojivom i poljoprivrednim repromaterijalom,
- tržište trgovine na malo gnojivom i poljoprivrednim repromaterijalom u specijaliziranim prodavaonicama,
- tržište zdravstvenog osiguranja u Republici Sloveniji i Republici Hrvatskoj i dr.

tracije te je ne smiju provesti sve dok AZTN ne ocjeni njezinu dopuštenost.

Zadatak AZTN-a je unaprijed procijeniti hoće li pozitivni učinci namjeravane provedbe koncentracije na strukturu tržišta i interese potrošača prevladati nad negativnim učincima koncentracije na tržišno natjecanje, prije svega zbog smanjenja broja konkurenata i povećane opasnosti od zabranjenih dogovora ili mogućeg jačanja postojećeg ili stvaranja novog vladajućeg položaja.

U području ocjene dopuštenosti koncentracija AZTN je tijekom 2021. godine analizirao 38 mjerodavnih tržišta u 35 predmeta. Od 35 predmeta u radu u 2021. godini, riječ je o 13 predmeta ocjene dopuštenosti koncentracije i jednom predmetu praćenja mjera i uvjeta u za predviđenim rokovima vezanim uz prethodno uvjetno dopuštenu koncentraciju te o 18 predmeta u kojima je AZTN davao odgovore na upite trećih. Zabranjenom u 2021. nije ocijenjena niti jedna koncentracija

Primjer ocjene dopuštenosti namjere provedbe koncentracija poduzetnika: Predmet “Telemach Hrvatska d.o.o., Zagreb i OT-Optima Telekom d.d., Zagreb”⁵

**U PREDMETU PROVEDBE NADZORA MJERA I UVJETA IZ UKUPNO TRI
RANIJA RJEŠENJA AZTN-A O UVJETNO DOPUŠTENJOJ KONCENTRACIJI
NA TELEKOMUNIKACIJSKOM TRŽIŠTU KOJI JE OKONČAN U PROSINCU
2021. GODINE. RIJEČ JE O IZRAZITO SLOŽENOM I STRUČNO ZAHTJEVNOM
PROCESU**

Postupak nadzora mjera i uvjeta kod uvjetno dopuštenih koncentracija provodi se putem povjerenika za praćenje koji osigurava dodatni mehanizam kontrole i objektivnosti u praćenju i koji je institut preuzet iz poredbene prakse EK u području ocjene koncentracija. U odnosu na navedeni predmet u postupku pronalaska potencijalnih kupaca OT-Optima Telekoma provedenom tijekom 2021. godine putem svjetski renomirane investicijske institucije, sve sukladno mjerama iz odluka AZTN-a, odabran je ponuditelj Telemach, čime je ispunjena svrha postupanja AZTN-a u sedam godina praćenja mjera i uvjeta, a to je stvaranje trećeg tržišnog takmaca na mjerodavnom tržištu fiksne telefonije, čime se jača tržišno natjecanje na telekomunikacijskom tržištu i ostvaruju se koristi za potrošače. Slijedom navedenog, očekuje se da

će provedba predmetne koncentracije rezultirati pozitivnim učincima, koji primarno proizlaze iz činjenice da opstaje treći konkurent na tržištu elektroničkih komunikacijskih usluga u nepokretnoj mreži te da će nastati treći integrirani operator u pokretnoj i nepokretnoj mreži, koji će ponudom konvergentnih usluga biti u mogućnosti učinkovitije konkurirati postojećim vodećim operatorima. Stvaranjem trećeg, potpuno integriranog takmaca u sektoru elektroničkih komunikacija, ukazuje se na potencijalne učinkovitosti koje proizlaze iz sposobnosti integriranih operatora pokretne i nepokretne mreže da nude konvergentne proizvode, te na taj način pruže protutežu već postojećim takmacima na tržištu, a u konačnici ponude i bolje uvjete za krajnje korisnike odnosno koristi za potrošače.

⁵ Potvrda (obavijest) AZTN-a o dopuštenosti koncentracije Hrvatski Telekom d.d., Zagreb i OT-Optima Telekom d.d., Zagreb, KLASA: UP/I 034-03/13-02/007, od 9. lipnja 2017. godine.

AZTN je u 2021. godini od EK zaprimio 421 notifikaciju koncentracija poduzetnika. U tim je predmetima trebalo provjeriti imaju li konkretne koncentracije, iako su prijavljene EK, učinak i na hrvatsko tržište. Također, u tom se postupku u okviru Europske mreže za tržišno natjecanje (ECN), određuje koje je tijelo najprikladnije za vođenje postupka ocjene dopuštenosti koncentracije. Drugim riječima, riječ je o obvezi EK da tijelima nadležnim za tržišno natjecanje svih država članica EU-a dostavlja prijave namjere provedbe koncentracija poduzetnika koje se moraju prijaviti EK budući da imaju europsku dimenziju. U pravilu je riječ o koncentracijama koje imaju učinke u najmanje tri države članice.

SEKTORSKA ISTRAŽIVANJA TRŽIŠTA

U ostale značajne aktivnosti AZTN-a spadaju sektorska istraživanja tržišta koja se provode u cilju boljeg razumijevanja strukture i odnosa na pojedinim tržištima. Riječ je o pravno-ekonomskim analizama pojedinih tržišta, odnosa na njima, načina njihovog funkcioniranja, eventualnih zapreka pristupu tržištu, te analizi regulatornog okvira za pojedine djelatnosti, što su osnovni preduvjeti za učinkovitu provedbu propisa iz nadležnosti AZTN-a. Sektorsko istraživanje nekog tržišta često rezultira otkrivanjem indicija za pokretanje postupka.

Tako je AZTN u 2021. godini proveo tri opsežna sektorska istraživanja tržišta. Riječ je o tržištu trgovine na malo mješovitom robom, pretežno hranom, pićima i higijenskim proizvodima za domaćinstvo⁶, tržištu osiguranja⁷ i tržištu tiska.⁸

⁶ Prikaz tržišta trgovine na malo i veliko mješovitom robom, pretežno hranom, pićima i higijenskim proizvodima za domaćinstvo u 2020. godini, dostupan je na mrežnoj stranici AZTN-a.

⁷ Prikaz tržišta osiguranja u 2020. godini, dostupan je na mrežnoj stranici AZTN-a.

⁸ Prikaz tržišta tiska u 2020. godini, dostupan je na mrežnoj stranici AZTN-a.

Najveći trgovac na malo mješovitom robom u 2020. godini je Konzum plus. Tržišni udio Konzuma plus u promatranoj 2020. iznosio je 20-30% i bilježi blagi pad tržišnog udjela u odnosu na 2019. U 2020. godini je imao 608 prodajnih mjesta. Nastavio se trend rasta članica Schwarz Grupe, koji je slabije izražen nego u prethodnom istraživanju za 2019. godinu. Lidl u 2020. godini bilježi blaži rast prihoda u trgovini na malo mješovitom robom. Tržišni udio Lidla u promatranoj 2020. iznosio je 10-20%. Druga članica Schwarz grupe, Kaufland, također bilježi blagi rast prihoda i tržišni udio u promatranoj 2020. u iznosu 5-10%. Obje članice Schwarz grupe u 2020. bilježe zbirni tržišni udio 20-30%. U promatranoj 2020. godini ukupno 30 poduzetnika bilježi rast prihoda u trgovini na malo mješovitom robom u odnosu na prethodnu 2019. (kada ih je bilo 38), dok 21 trgovac na malo bilježi negativan trend, odnosno pad prihoda (u 2019. bilo ih je 12). Najveći nominalni rast prihoda bilježe Plodine, zatim slijede Spar, Lonja trgovina, Lidl, Mlin i pekare te Studenac. Lonja trgovina bilježi rast zahvaljujući preuzimanju Sloga Podravske Trgovine i 70-tak prodajnih mjesta istog poduzetnika, dok je Mlin i pekare od proljeća 2020. godine uzeo u zakup 23 prodajna mjesta Trgonoma. Studenac uz organski rast bilježi i rast prihoda iz razloga preuzimanja 80-tak prodajnih mjesta Sonik Trgovine. Rast prihoda u trgovini na malo mješovitom robom bilježi većina regionalnih trgovaca i to: Mlin i pekare, Boso, Slavonija-Bošković, Gavranović, Decentia, Robin. Promjenu u 2020. godini u odnosu na 2019. predstavlja činjenica da je Lonja trgovina prestigla na 10. mjestu Mlin i pekare te je nakon 2017. godine ponovno pozicionirana u "Top 10" trgovaca na malo po ostvarenom prihodu od trgovine na malo mješovitom robom.

PROMICANJE PRAVA I POLITIKE TRŽIŠNOG NATJECANJA

Značajne aktivnosti AZTN-a i u 2021. godini bile su usmjerene na promicanje prava i politike tržišnog natjecanja, odnosno na jačanje kulture tržišnog natjecanja, podizanje razine svijesti o značaju tržišnog natjecanja za gospodarstvo i potrošače, osobito u smislu stvaranja ukupnog institucionalnog i gospodarskog okruženja kojim se potiče tržišno natjecanje i ulazak novih poduzetnika na tržište, i uklanjaju faktičke i administrativne zapreke razvoju tržišnog natjecanja.

Naime, osim provedbe propisa iz svoje nadležnosti kroz vođenje upravnih postupaka, AZTN ima još jednu značajnu ulogu, a riječ je o aktivnom promicanju prava, politike odnosno razvoju kulture tržišnog natjecanja. Izuzetno važan alat

u tom području je ovlast AZTN-a da daje stručna mišljenja na nacрте prijedloga zakona i drugih propisa, odnosno na važeće zakone i druge propise, odnosno mišljenja o njihovoj sukladnosti sa ZZTN-om, u provedbi sektorskih istraživanja tržišta, u transparentnosti djelovanja AZTN-a kroz objavljivanje svih rješenja kojima se okončava postupak i drugih relevantnih odluka, suvremenu komunikaciju, putem mjesečnog elektronskog biltena AZTN info, priopćenja za medije i javnost, u pisanju stručnih i znanstvenih članaka, držanju edukacija, sudjelovanju i organiziranju stručnih skupova, međunarodnih konferencija o aktualnim i specifičnim temama iz područja zaštite tržišnog natjecanja i dr.

Aktivnostima promicanja prava i politike tržišnog natjecanja nadopunjava se i dodatno osnažuje primarna aktivnost provedbe zakona.

Primjer promicanja prava i politike tržišnog natjecanja: Hrvatska udruga auto struke, Zagreb - Pravilnik o tehničkoj i komercijalnoj standardizaciji auto servisne struke sektora za popravak šteta na vozilima usklađenjem s eu pravnom stečevinom⁹

AZTN je zaprimio podnesak zaposlenika Hrvatske udruge auto struke (u daljnjem tekstu: Udruga), koja je izradila "Pravilnik o tehničkoj i komercijalnoj standardizaciji auto servisne struke sektora za popravak šteta na vozilima usklađenjem s europskom stečevinom" (u daljnjem tekstu: Pravilnik). Predmetni Pravilnik donijela je Udruga dana 24. rujna 2020. godine. Pravilnik je prema navodima podnositelja zahtjeva usvojen na tijelima udruga auto struka u RH te je pokrenuta inicijativa za njegovo uvrštavanje u zakonodavni sustav RH pred nadležnim ministarstvima i drugim tijelima. S obzirom da se Pravilnik, prema navodima podnositelja zahtjeva, odnosi na suradnju i djelokrug AZTN-a, ovim putem se tražilo očitovanje AZTN-a na Pravilnik. AZTN je izvršio uvid u odredbe Pravilnika te se očitovao kako članak 2. Pravilnika koji propisuje institucionalizaciju suradnje s relevantnim dionicima iz područja popravka štete na vozilu, između ostalih i s AZTN-om, nisu uputne s aspekta propisa o zaštiti tržišnog natjecanja. Naime, s obzirom da je AZTN temeljem 26. stavka 1. ZZTN-a nadležno tijelo za primjenu propisa o zaštiti tržišnog natjecanja, odnosno za provedbu postupka utvrđivanja narušavanja tržišnog natjecanja i sankcioniranje poduzetnika, uključujući i udruženja poduzetnika, za povredu ZZTN-a odnosno članaka 101. i/ili 102. UFEU-a AZTN nije u mogućnosti sudjelovati u tijelima i radu udruženja poduzetnika. Nadalje, AZTN u odnosu na članak 7. Pravilnika ističe kako AZTN kao ex post tijelo nadležno za zaštitu tržišnog natjecanja nije odobrio nikakvu metodu izračuna cijene radnog sata autolimara i autolakirera te njihovih uvjeta poslovanja. AZTN ističe kako bilo kakav dogovor o cijenama između poduzetnika odnosno određivanje cijene od strane udruženja poduzetnika, a posebno određivanje minimalne cijene, konkretno radnog sata iz članka 8. Pravilnika, nije sukladno propisima o zaštiti tržišnog natjecanja.

AZTN ovdje ukazuje i na odredbe Uredbe o skupnom izuzeću sporazuma o distribuciji i servisiranju motornih vozila, posebno članka 14. kojim su propisana teška ograničenja tržišnog natjecanja u sporazumima koji se odnose na prodaju rezervnih dijelova te pružanje usluge popravka i održavanja motornih vozila. S druge strane, temeljem članka 9. stavka 1. točke a) Uredbe o vertikalnim sporazumima, ograničavanje prava kupca da slobodno određuje prodajnu cijenu

proizvoda, ne dovodeći u pitanje pravo dobavljača da odredi maksimalnu prodajnu cijenu ili preporuči prodajnu cijenu, pod uvjetom da nije riječ o fiksnim ili minimalnim prodajnim cijenama, koje su rezultat izvršenog pritiska ili poticaja od bilo koje ugovorne strane, predstavlja teško ograničenje tržišnog natjecanja. Stupanjem na snagu ZID ZZTN-a izričito je propisano kako se poduzetnikom u smislu članka 3. ZZTN-a smatra i udruženje poduzetnika te je ono također obuhvaćeno odredbama o kažnjavanju za narušavanje tržišnog natjecanja u smislu ZZTN-a. Svaki izravni ili neizravni dogovor o cijenama i/ili trgovinskim uvjetima između poduzetnika, tržišnih takmaca na mjerodavnom tržištu odnosno članova udruženja poduzetnika je zabranjen. U tom smislu zabranjeni su i svi izračuni i metodologije izračuna koje za cilj ili posljedicu imaju određivanje cijene, izuzev primjerice, smjernica, uputa i sl. koje imaju isključivo informativni, neobvezujući karakter. S aspekta propisa o zaštiti tržišnog natjecanja, ističe se kako je nužno osigurati pružanje usluga popravaka i održavanja vozila od strane neovisnih, malih i srednjih poduzetnika te slobodu izbora potrošača u odnosu na izbor dijelova i kvalitete dijelova koji se ugrađuju u vozilo. Oštećenik ima pravo samostalno odabrati auto servisnu radionicu neovisno o tomu je li riječ o radionici koja je uvrštena u mrežu ugovornih servisa ili ne. Također, s aspekta propisa o zaštiti tržišnog natjecanja cijene rada na vozilu u slučaju štetnog događaja treba određivati mjerodavno tržište odnosno pojedina registrirana auto servisna radionica sukladno cjeniku prema kojem redovno posluje.

Zaključno, AZTN ističe kako nije uputno dostavljenim odredbama Pravilnika urediti predmetno tržište te ne podržava prijedlog Udruge za uvrštavanje Pravilnika u postupak njegovog službenog donošenja pred nadležnim tijelima. Sve navedeno iz razloga što gore navedene odredbe Pravilnika nisu sukladne s propisima o zaštiti tržišnog natjecanja.

U 2021. godini u AZTN-u je iz područja promicanja prava i politike tržišnog natjecanja riješeno 68 predmeta, od toga broja bilo je 16 mišljenja na zakone i 52 očitovanja

⁹ Mišljenje; KLASA: 034-08/21-01/26, od 28. lipnja 2021. godine.

SUDSKA ZAŠTITA PROTIV ODLUKA AZTN-A

Protiv odluka AZTN-a u području tržišnog natjecanja, žalba nije dopuštena, ali nezadovoljna stranka može tužbom pokrenuti upravni spor pred Visokim upravnim sudom Republike Hrvatske (u daljnjem tekstu: VUSRH). VUSRH o tužbi protiv odluke AZTN-a odlučuje u vijeću od tri suca. U ovoj 2021. godini, VUSRH je donio šest odluka kojima je odbio sve tužbene zahtjeve tužitelja i u cijelosti potvrdio odluke AZTN-a.

Kada je riječ o sudskoj zaštiti bitno je naglasiti kako isključivo stručnjaci AZTN-a, pravnici s položenim pravosudnim ispitom i najmanje četiri godine staža nakon položenog pravosudnog ispita, zastupaju AZTN pred sudovima u postupcima koji se vode protiv odluka AZTN-a. Naime, AZTN ne koristi odvjetničke usluge pa je i zastupanje AZTN-a pred sudovima dodatan zahtjevan posao koji uspješno obavljaju pravni stručnjaci AZTN-a.

Provedba propisa o zabrani nepoštenih trgovačkih praksi u lancu opskrbe hranom

U provedbi drugog zakona za koji je AZTN nadležan, Zakona o zabrani nepoštenih trgovačkih praksi u lancu opskrbe hranom (u daljnjem tekstu: ZNTP), u području utvrđivanja i zabrane nepoštenih trgovačkih praksi tijekom 2021. godine, AZTN je riješio ukupno 69 predmeta, od toga deset upravnih i 60 neupravnih predmeta.

AZTN je u 2021. okončao deset upravnih postupaka s devet rješenja jer su neki upravni postupci spojeni u jedan. Od tih devet rješenja AZTN je u pet rješenja utvrdio da je stranka u postupku, iskorištavajući značajnu pregovaračku snagu, svojim dobavljačima nametnula nepoštene trgovačke prakse te joj je za utvrđene povrede izrekao novčane kazne, dok je u četiri predmeta, rješenjem postupak obustavljen.

Povod za pokretanje sedam upravnih postupka bila su saznanja do kojih je AZTN došao iz anonimnih predstavi, dok

AZTN je za utvrđene povrede ZNTP-a u 2021. godini prekršiteljima izrekao novčane kazne u ukupnom iznosu od 1.610.000,00 kuna (213.683,72 eura)

su preostali postupci pokrenuti kao rezultat utvrđenja postojanja indicija u okviru istraživanja stanja na tržištu koja je AZTN proveo, odnosno analizom dokumentacije pribavljene u skladu s člankom 17. stavkom 1. ZNTP-a koji uređuje ovlast za prikupljanje podataka.

Postupak predviđen ZNTP-om je složen postupak koji zahtijeva multidisciplinarni pristup svakom pojedinom predmetu te ispitivanje svih relevantnih činjenica i okolnosti bitnih za donošenje odluke u predmetu. Njegovo trajanje ovisi ne samo o količini i složenosti podatka i dokumentacije koja je predmetom analize i obrade pred AZTN-om, već i o samoj aktivnosti stranke te njezinoj suradnji s AZTN-om i spremnosti da samoinicijativno ispravi svoje postupanje koje je rezultiralo nametanjem nepoštenih trgovačkih praksi u lancu opskrbe hranom.

ZAKON O IZMJENAMA I DOPUNAMA ZAKONA O ZABRANI NEPOŠTENIH TRGOVAČKIH PRAKSI U LANCU OPSKRBE HRANOM (ZID ZNTP)

Iako je Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o zabrani nepoštenih trgovačkih praksi u lancu opskrbe hranom (u daljnjem tekstu: ZID ZNTP) stupio na snagu 1. rujna 2021. godine, njegova puna primjena započinje od 1. ožujka 2022. godine. ZID ZNTP-om preuzela se Direktiva (EU) 2019/633 Europskog parlamenta i Vijeća od 17. travnja 2019. o nepoštenim trgovačkim praksama u odnosima među poduzećima u lancu opskrbe poljoprivrednim i prehrambenim proi-

ZID ZNTP ima za cilj jasnijim određivanjem nepoštenih trgovačkih praksi, dodjelom širih postupovnih ovlasti AZTN-u kao nadležnom provedbenom tijelu te institucionalnim povezivanjem i osnaživanjem na europskoj razini svih provedbenih tijela država članica EU-a i EK, utjecati na ispravljanje prisutnih poremećaja u lancu opskrbe poljoprivrednim i prehrambenim proizvodima.

zvodima (u daljnjem tekstu: Direktiva (EU) br. 2019/633), koja prvi put na razini EU-a uređuje područje nepoštenih trgovačkih praksi u lancu opskrbe hranom. Svi upravni postupci koje je AZTN započeo prije 1. rujna 2021. godine okončani su temeljem do tada važećeg ZNTP-a iz 2017. godine.

Nadogradnjom postojećeg pravnog okvira u skladu s odredbama Direktive (EU) br. 2019/633, u okviru kojeg se povećava broj nepoštenih trgovačkih praksi i dodaju neke nove nepoštene trgovačke prakse, dodatno se uređuje i postupak utvrđivanja postojanja nepoštenih trgovačkih praksi uvođenjem novih postupovnih instrumenata te uspostavlja bazni

okvir za suradnju s EK i provedbenim tijelima drugih država članica EU-a o pitanjima borbe protiv nepoštenih trgovačkih praksi.

Najznačajnija razlika u postupku je da AZTN više ne donosi Obavijest o utvrđenom činjeničnom stanju, budući da se utvrđeno činjenično stanje može konačno utvrditi samo rješenjem AZTN-a kojim se rješava pojedina upravna stvar, već donosi Obavijest o preliminarno utvrđenom činjeničnom stanju. Taj dio postupka ZID ZNTP-om se prilagođava odredbama Direktive (EU) br. 2019/633 kojima se zahtijeva potpuno poštivanje prava na obranu stranke u postupku u skladu s općim načelima prava EU-a i Povelje Europske unije o temeljnim pravima. Još jedna novost je da je ukinuta glavna rasprava i sada se u skladu sa ZID ZNTP-om i ZUP-om održava samo usmena rasprava, a uvode se nenajavljene kontrole.

U razdoblju usklađivanja odnosno od stupanja ZNTP-a na snagu 7. prosinca 2017. godine pa do njegove pune primjene 1. travnja 2018. godine, AZTN je u suradnji s Ministarstvom poljoprivrede prikupio, analizirao i odgovorio na najčešća pitanja adresata koja su prikupljena putem Hrvatske gospodarske komore, Hrvatske udruge poslodavaca, Ministarstva poljoprivrede, odvjetničkih društava te izravno od adresata predmetnog zakona. Navedena pitanja i odgovori objedinjeni su u dokumentu "Odgovori na pitanja adresata ZNTP-a", koji je objavljen na mrežnoj stranici AZTN-a i Ministarstva poljoprivrede 5. veljače 2018. godine.

U svrhu lakšeg uvida adresata ZNTP-a u navedene odgovore, Ministarstvo poljoprivrede i AZTN izrađivali su i pročišćene tekstove. Zadnje izrađeni pročišćeni tekst Odgovora na pitanja adresata ZNTP-a od 9. listopada 2018. godine dostupan je na mrežnoj stranici AZTN-a kao i na mrežnoj stranici Ministarstva poljoprivrede: <http://www.mps.hr>.

Najznačajnija razlika u postupku je da AZTN više ne donosi Obavijest o utvrđenom činjeničnom stanju, budući da se utvrđeno činjenično stanje može konačno utvrditi samo rješenjem AZTN-a kojim se rješava pojedina upravna stvar, već donosi Obavijest o preliminarno utvrđenom činjeničnom stanju

AZTN je u 2021. godini nastavio s praksom odgovora na upite adresata vezano uz primjenu ZID ZNTP-a. Novi, pročišćeni tekst Odgovora na pitanja adresata u vezi s primjenom ZID ZNTP-a objavljen je 30. studenoga 2021. godine na mrežnoj stranici AZTN-a.

Primjer utvrđivanja i zabrane nepoštenih trgovačkih praksi: AZTN protiv SPAR Hrvatska d.o.o., Zagreb¹⁰

AZTN je po službenoj dužnosti protiv trgovca SPAR HRVATSKA d.o.o., Zagreb (u daljnjem tekstu: SPAR) pokrenuo upravni postupak u smislu odredbi ZNTP-a iz 2017. radi utvrđivanja iskorištavanja značajne pregovaračke snage nametanjem nepoštenih trgovačkih praksi prodajom prehrambenog proizvoda krajnjem potrošaču po cijeni nižoj od nabavne cijene. Povod za pokretanje tog upravnog postupka po službenoj dužnosti bile su dvije anonimne predstavke te predstavka zajednice mlinsko-pekarskih proizvođača o tome da SPAR prodaje prehrambene proizvode: pile, cappuccino i brašno krajnjim potrošačima po cijeni nižoj od njihove nabavne cijene s PDV-om.

Nakon provedenog postupka, AZTN je utvrdio da je SPAR u razdoblju od 9. studenoga 2018. do 11. studenoga 2018. godine krajnjim potrošačima prodavao prehrambeni proizvod – brašno, po cijeni nižoj od nabavne te time počinio iznimno tešku povredu odredbe članka 12. točke 14. ZNTP-a, za koju je tim zakonom propisana mogućnost izricanja najviše

novčane kazne u iznosu do 5.000.000,00 kuna (663.614,04 eura).

AZTN je uzimajući u obzir težinu, opseg i vrijeme trajanja povrede te posljedice povreda za dobavljače, kao i više olakotnih okolnosti, SPARU izrekao upravno-kaznenu mjeru (novčanu kaznu) u iznosu od 1.300.000,00 kuna (172.539,65 eura).

AZTN smatra da je izrečena upravno-kaznena mjera (novčana kazna) razmjerna težini, opsegu i trajanju povrede te da će time biti ostvareni cilj i svrha njezina izricanja u smislu odvratanja od kršenja odredbi ZNTP-a, ne samo SPARA, već i drugih adresata ovoga zakona.

Pored izricanja upravno-kaznene mjere (novčane kazne), AZTN je SPARU izrekao i zabranu svakog daljnjeg postupanja utvrđenog rješenjem. Protiv opisanoga rješenja SPAR je pokrenuo upravni spor.

AZTN je uzimajući u obzir težinu, opseg i vrijeme trajanja povrede te posljedice povreda za dobavljače, kao i više olakotnih okolnosti, SPARU izrekao upravno-kaznenu mjeru (novčanu kaznu) u iznosu od 1.300.000,00 kuna (172.539,65 eura)

¹⁰ AZTN protiv Spar Hrvatska d.o.o., Zagreb, KLASA: UP/I 034-03/20-04/002, od 22. srpnja 2021. godine.

SUDSKI NADZOR U PROVEDBI ZNTP-A

Povodom tužbi podnesenih protiv rješenja AZTN-a kojima su utvrđene nepoštene trgovačke prakse trgovaca, otkuplivača i/ili prerađivača i izrečene upravno-kaznene mjere u smislu ZNTP-a iz 2017. godine, nadležni upravni sudovi su u 2021. godini donijeli četiri presude, od kojih je u tri presude odbijen tužbeni zahtjev tužitelja za poništenje rješenja AZTN-a, kao i zahtjevi za naknadu troškova upravnog spora, dok je jednom presudom poništeno rješenje AZTN-a i naloženo donošenje nove odluke. AZTN je u cijelosti postupio po nalogu Upravnog suda u Zagrebu te je okončao upravni postupak donošenjem novog rješenja od 25. studenoga 2021. godine, kojim je utvrdio da je trgovac iskoristio svoju značajnu pregovaračku snagu nametanjem nepoštenih trgovačkih praksi u odnosu na tri dobavljača. AZTN je uzimajući u obzir težinu, opseg, vrijeme trajanja i posljedice povrede za dobavljača te utvrđene olakotne okolnosti, izrekao trgovcu kaznu u visini od 400.000,00 kuna.¹¹ Također, u jednom od upravnih sporova, nadležni je upravni sud donio je rješenje kojim je tužba tužitelja odbačena kao nepravodobna.

VUSRH je u 2021. godini donio tri presude kojima je odbio žalbe tužitelja i potvrdio presude prvostupanjanskih sudova, kojima su u svima odbijeni tužbeni zahtjevi tužitelja za poništenje rješenja AZTN-a o utvrđenim nepoštenim trgovačkim praksama. Time su rješenja AZTN postala pravomoćna, a stranke su odmah po pravomoćnosti uplatile izrečene novčane kazne u državni proračun RH zajedno sa zateznom zakonskim kamata.

MEĐUNARODNA SURADNJA AZTN-A

Još jedan bitan segment poslovanja AZTN-a tijekom proteklog razdoblja bila je i međunarodna suradnja. U 2021. godini međunarodne aktivnosti odvijale su se kako kroz multilateralne oblike suradnje, tako i kroz bilateralne kontakte s nadležnim tijelima u EU-a i izvan njega. Ipak, zbog nastavka izvanrednih okolnosti uslijed pandemije, u prošloj su godini izostali uobičajeni bilateralni susreti kojima AZTN započinje ili jača suradnju s pojedinim tijelima te su svi kontakti ostvarivani virtualnim putem. Isto je vrijedilo i za multilateralne forume suradnje u kojima je AZTN nastavio svoju aktivnu prisutnost.

Unatoč izvanrednim okolnostima zbog pandemije, EK je nastavila s održavanjem virtualnih (on-line) sastanaka, kao i sudjelovanja predstavnika AZTN-a na sastancima radnih

skupina i podskupina ECN-a, savjetodavnih odbora te radne skupine Vijeća EU-a.

I u 2021. godini se nastavio trend velikog broja upita za dostavom informacija koje tijela za zaštitu tržišnog natjecanja država članica EU-a međusobno postavljaju kroz ECN mrežu.

OECD je u 2021. godini, uslijed pandemije COVID-19, poput drugih međunarodnih organizacija, nastavio svoje djelovanje i redovne sastanke organizirao virtualnim putem. Suradnja AZTN-a s OECD-om se odvija dva puta godišnje, u Odboru za tržišno natjecanje, gdje AZTN ostvaruje status sudionika od lipnja 2016. godine te jednom godišnje u Globalnom forumu za tržišno natjecanje, gdje je sudjelovanje otvoreno svim svjetskim jurisdikcijama, bez obzira na članstvo države u OECD-u. Sastanci Odbora strukturirani su kroz niz okruglih stolova i rasprava, na temelju pisanih i usmenih priloga sudionika, a u 2021. godini obuhvatili su sljedeće teme: trgovina, razvoj i tržišno natjecanje, ekonomska analiza u postupcima zlorababe vladajućeg položaja, promicanje tržišne neutralnosti, ocjena tržišne snage, izazovi digitalnih tržišta. Neizbježna tema bila je i tržišno natjecanje u vrijeme bolesti COVID-19, a u okviru rada Odbora za tržišno natjecanje pisanim prilogom sudjelovao je i AZTN na temu programa usklađenosti u tržišnom natjecanju (Competition Compliance Programs). Djelatnici AZTN-a su također sudjelovali na virtualnom "Otvorenom danu tržišnog natjecanja" koji je održan u veljači 2021. godine.

U organizaciji OECD-ovog Regionalnog centra za tržišno natjecanje (RCC) u Budimpešti provedeno je nekoliko redovnih seminara (u virtualnom formatu) na kojima su sudjelovale stručne službe AZTN-a. Teme seminara bile su: manipuliranje ponudama na javnim natječajima (bid rigging), istraživanje tržišta, zlorababa vladajućeg položaja, tržišno natjecanje i prava intelektualnog vlasništva, provedba djelotvornih istražnih postupaka.

AZTN je zaprimio i odgovorio na 60 zahtjeva za dostavu informacija (što prosječno iznosi 2,5 upućena zahtjeva po državi članici) te uputio dva zahtjeva prema ostalim državama članicama. AZTN se i na ovaj način pokazuje kao promicatelj aktivne suradnje među državama članicama

¹¹ AZTN protiv Lidl Hrvatska d.o.o., Zagreb, KLASA: UP/I 034-03/18-04/015, od 25. srpnja 2021. godine., presuda broj Usl-3840/19-12 od 28. lipnja 2021.

UREDBA EUROPSKOG PARLAMENTA I VIJEĆA O PRAVEDNIM TRŽIŠTIMA NEOGRANIČENOG TRŽIŠNOG NATJECANJA U DIGITALNOM SEKTORU - AKT O DIGITALNIM TRŽIŠTIMA

U okviru radne skupine za tržišno natjecanje, tijekom 2021. godine održana su ukupno 32 sastanka na temu donošenja Uredbe Europskog parlamenta i Vijeća o pravednim tržištima neograničenog tržišnog natjecanja u digitalnom sektoru, dalje u tekstu: Akt o digitalnim tržištima (Digital Markets Act, DMA). Odbor za gospodarstvo Hrvatskoga sabora je na svojoj sjednici održanoj 3. ožujka 2021. godine razmotrio i podržao stajalište RH o prijedlogu Akta o digitalnim tržištima. Budući da se navedeni Akt bavi potpuno novom materijom i donosi novine u području zaštite tržišnog natjecanja i gospodarskog poslovanja općenito, AZTN je u ožujku 2021. oformio neformalnu radnu skupinu smatrajući da je važno već od samog početka uključiti sve relevantne dionike u RH u dugotrajan i zahtjevan rad na prijedlogu navedenog Akta. Prijedlogom ovog Akta nastoje se riješiti negativne poslje-

dice koje proizlaze iz određenog postupanja platformi koje djeluju kao digitalni nadzornici pristupa jedinstvenom tržištu. Riječ je o platformama koje imaju znatan utjecaj na unutarnje tržište, koje poslovnim korisnicima služe kao važna točka pristupa klijentima te koje imaju, ili se može predvidjeti da će imati, čvrst i trajan položaj na tržištu.

Osim rada na Aktu o digitalnim tržištima, AZTN se aktivno uključio i u radnu skupinu pod vodstvom Ministarstva gospodarstva i održivog razvoja, posvećenu radu na Aktu o digitalnim uslugama, dalje u tekstu: Akt o digitalnim uslugama (Digital Services Act, DSA).

Akt o digitalnim uslugama i Akt o digitalnim tržištima europski su odgovor na postupak temeljitog promišljanja koji su zadnjih godina provodile EK, države članice EU-a i mnoge druge jurisdikcije kako bi bolje razumjele učinke digitalizacije, a posebno internetskih platformi, na temeljna prava, tržišno natjecanje te općenito na naša društva i gospodarstva.

Tijekom 2021. godine, AZTN je objavio 51 odluku, odgovorio je na 20 novinarskih upita i na 24 upita stranaka te su objavljena 52 priopćenja za javnost. Objavljeno je deset mjesečnih informativnih biltena AZTN-a u elektroničkom obliku - AZTN Info, koji donose detaljnije informacije o odlukama i drugim aktivnostima AZTN-a te izvještavaju o najvažnijim odlukama i razvoju komparativne prakse iz područja prava i politike tržišnog natjecanja u EU i svijetu.

JAVNOST RADA AZTN-A

AZTN kroz različite komunikacijske kanale posebnu pozornost posvećuje javnosti i transparentnosti svoga rada. Aktivno promicanje prava i politike tržišnog natjecanja i područja zabrane nepoštenih trgovačkih praksi u lancu opskrbe hranom i upoznavanje adresata s propisima provodi se kroz transparentnu i otvorenu komunikaciju s javnosti putem objava svih odluka, priopćenja, edukacija poduzetnika i potrošača, kao i odgovorima na upite adresata koji su objavljeni na mrežnoj stranici AZTN-a.

Tijekom 2021. godine djelatnici AZTN-a su bili aktivni u promicanju prava i politike tržišnog natjecanja te su održali više stručnih predavanja. Edukacija o tržišnom natjecanju obuhvaća temeljne pojmove tržišnog natjecanja, rad AZTN-a i suradnju s EK, zabranjene sporazume poduzetnika, zlouporabu vladajućeg položaja poduzetnika, koncentracije poduzetnika te promicanje prava i politike tržišnog natjecanja, uz praktične primjere. Ujedno se edukacija često usmjerava na sve aktualnosti i novine u razvoju prava tržišnog natjecanja. Na taj način se komunikacija AZTN-a s opće, produbljuje na stručnu i kvalificiranu javnost, prije svega poduzetnike, sudstvo, odvjetništvo, udruženja i akademsku javnost uključujući studente. Djelatnici AZTN-a su tijekom 2021. godine objavili i nekoliko stručnih članaka vezanih uz izmjene ZZZN-a i predmet kartela ortodonata (dr.sc. Mirta Kapural, dipl. iur., "Pravo i porezi", RRIF, broj 10/2021. - <https://www.aztn.hr/ea/wp-content/uploads/2022/09/Presuda-VRH-kartel-ortodonti.pdf>).

AZTN primjenjuje i poštuje transparentnost, neovisnost, nepristranost i profesionalnost u komunikaciji prema strankama i javnosti. Sukladno usvojenoj i javno dostupnoj Komunikacijskoj strategiji¹², AZTN na svojoj mrežnoj stranici objavljuje svoje odluke, mišljenja i godišnja izvješća o radu, kao i stručne članke, priopćenja za javnost i medije o pokrenutim postupcima i donesenim odlukama i praksi AZTN-a. Ovlaštene predstavnici AZTN-a prisutni su u medijima te imaju kontakte s novinarima, a AZTN izdaje publikacije i edukativne brošure te redovito sudjeluje u svojstvu sudionika ili predavača na seminarima i konferencijama o specifičnim temama iz područja zaštite tržišnog natjecanja i zabrane nepoštenih trgovačkih praksi. Sva priopćenja, zakonodavni okvir i sažeci odluka AZTN-a prevode se na engleski jezik i objavljuju na mrežnoj stranici AZTN-a.

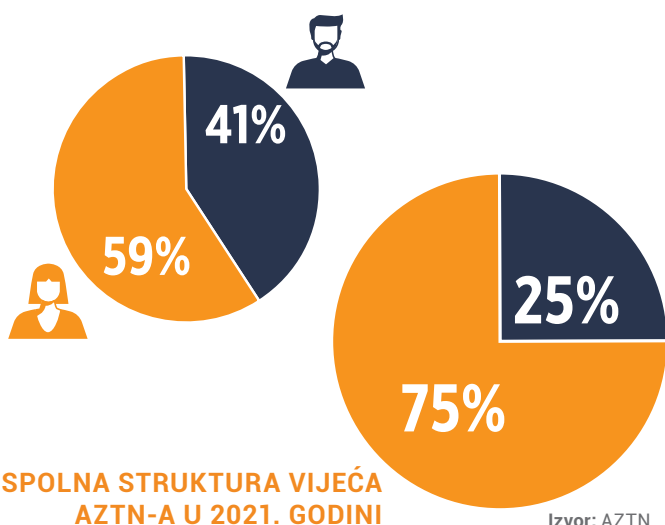
¹² <https://www.aztn.hr/ea/wp-content/uploads//2023/02/AZTN-Komunikacijska-strategija.pdf>

DRUŠTVENO ODGOVORNO POSLOVANJE U AZTN-U

AZTN je u najvećoj mogućoj mjeri u svoje djelovanje ugradio vrijednosti društveno odgovornog poslovanja te u svakodnevnom radu teži sve poslovne aktivnosti provoditi u skladu s najboljim europskim praksama i promicati društveno odgovorno poslovanje. Društveno odgovorno poslovanje nastoji zadovoljiti sve zahtjevnije etičke, ekološke, pravne i javne standarde. Po pitanju etičke odgovornosti AZTN ima imenovanog etičkog povjerenika te donesen etički kodeks. U svakodnevnom radu radnici brinu o zaštiti okoliša i imaju mogućnost razdvajanja otpada, a AZTN ima ugovoreno zbrinjavanje otpadnog papira i uništavanje dokumentacije koja sadrži poslovne tajne. U pogledu pravnih i javnih standarda AZTN provodi javne natječaje za zapošljavanje, aktivno odgovara na upite građana, stranaka i novinara i objavljuje odluke na mrežnim stranicama. U poslovanju se vodi briga o efikasnosti, ekonomičnosti i efektivnosti kao početnim i temeljnim orijentacijama upravljanja u upravnim organizacijama. Društvena odgovornost AZTN-a se očituje kroz ispunjavanje svih obveza koje proizlaze iz zakona, ali i kroz investicije u ljudski kapital, okoliš i odnose prema trećim osobama te smanjenje troškova poslovanja. U upravljanju ljudskim resursima AZTN ostvaruje politiku jednakih mogućnosti za žene i muškarce pa su tako svima jednako otvorene mogućnosti napredovanja, dodatnih edukacija i usavršavanja, a jednakost žena i muškaraca vlada i kad su u pitanju plaće jer su i žene i muškarci na istim pozicijama jednako plaćeni.

Veći postotak zaposlenih žena u AZTN-u (58%) ukazuje na primjenu načela nediskriminacije prilikom zapošljavanja te davanja prednosti teže zapošljivim skupinama. To potvrđuje i spolna struktura na rukovodećim položajima. Tako 60% članova Vijeća AZTN-a čine žene, predsjednica Vijeća je žena, dok je na ostalim rukovoditeljskim položajima čak 64% žena.

SPOLNA STRUKTURA ZAPOSLENIH U AZTN-U 2021. GODINI

Izvor: AZTN

DIGITALIZACIJA PISMOHRANE AZTN-A

AZTN je uz dozvolu Hrvatskog državnog arhiva krajem 2017. godine započeo pripreme za izlučivanje arhivskog gradiva te pretvorbu cjelokupnog dokumentarnog gradiva AZTN-a od njegovog osnivanja 1997. godine nadalje. AZTN je, osim novonastalog gradiva, pokrenuo i postupak pretvorbe arhivskog gradiva u digitalni oblik. Pretvorba omogućuje lakši pristup gradivu, a izlučivanje veće količine gradiva kojem je istekao rok za čuvanje, rezultira uštedom prostora.

Do kraja 2021. godine u digitalni oblik pretvoreno je 12.500 predmeta. Završetak projekta pretvorbe dokumentarnog gradiva očekuje se krajem 2022. godine, nakon usuglašavanja s Hrvatskim državnim arhivom u vezi s izradom novog pravilnika o zaštiti digitalnog gradiva i uvođenja elektroničkog potpisa i unapređenja informacijskog sustava uredskog poslovanja.

Početak srpnja 2021. godine stupila je na snagu nova Uredba o uredskom poslovanju. Novost Uredbe je uvođenje informacijsko-komunikacijskih tehnologija u rad javnopravnih tijela. Od AZTN-a se očekuje usklađivanje s odredbama Uredbe do 1. siječnja 2023. godine. Donošenje Uredbe ima iznimnu važnost za rad javnopravnih tijela, uvodeći informacijsko – komunikacijsku tehnologiju na način ne samo da ukida papirno vođenje spisa u pisarnici, već ukida i cijeli postupak papirnog rada na spisima i vođenja spisa unutar organizacije. Predmeti se primarno izrađuju, potpisuju i šalju elektroničkim putem. Ta činjenica bitno mijenja, ubrzava i osuvremenjuje rad državne i javne uprave, no dakako to će zahtijevati i odgovarajuće tehničke uvjete – kvalitetna računala, mrežnu opremu, skenere i poštovanje mjera i standarda informacijske sigurnosti.

Zaključak

PRIORITETI AZTN-A ZA PREDSTOJEĆE RAZDOBLJE TEMELJE SE NA TRI GLAVNE ODREDNICE: UČINKOVITOJ PROVEDBI I SANKCIONIRANJU, PROMICANJU PRAVA I POLITIKE TRŽIŠNOG NATJECANJA I SURADNJI SA SVIM DIONICIMA

Učinkovita provedba propisa iz nadležnosti AZTN-a u području zaštite tržišnog natjecanja podrazumijeva korištenje svih istražnih alata i instrumenata koji su AZTN-u na raspolaganju te primjereno kažnjavanje s općim preventivnim učinkom koje znači i upozorenje i odvracanje drugih poduzetnika od povrede propisa.

Glavni zadaci AZTN-a u provedbi propisa iz područja zaštite tržišnog natjecanja i dalje će biti otklanjanje teških ograničenja tržišnog natjecanja utvrđenih odredbama ZZTN-a i članka 101. i 102. UFEU-a, kao što su zabranjeni sporazumi, prije svega zabranjeni horizontalni sporazumi između konkurenata (karteli) koji nanose najveću štetu gospodarstvu i potrošačima, i zlouporaba vladajućeg položaja kojom se narušava kompetitivna struktura tržišta. Isto tako, nastaviti će se aktivnosti u kontroli dopuštenosti namjere provedbe koncentracija poduzetnika, kao izravne posljedice preuzimanja i spajanja poduzetnika i konsolidacije pojedinih tržišta.

Izrazito važna aktivnost svakako je promicanje prava i politike tržišnog natjecanja kojom se podiže razina svijesti o važnosti propisa o tržišnom natjecanju i koristima koje tržišno natjecanje donosi građanima i potrošačima te gradi kultura poštivanja propisa o tržišnom natjecanju i djeluje preventivno. Konkretno, ona obuhvaća davanje mišljenja o sukladnosti zakona, prijedloga zakona i drugih propisa s odredbama ZZTN-a, provedbu sektorskih istraživanja tržišta u cilju boljeg razumijevanja odnosa na pojedinim mjerodavnim tržištima, transparentnost djelovanja i suvremenu komunikaciju sa svim dionicima, sudjelovanje na edukacijama i njihovu organizaciju, stručne skupove i međunarodne konferencije o aktualnim i specifičnim temama iz područja zaštite tržišnog natjecanja.

U predstojećem razdoblju nastaviti će se provedba i drugog zakona za čiju je provedbu AZTN ovlašten, izmijenje-

nog ZNTP-a. AZTN će kroz postupke koje provodi u smislu ZNTP-a i odluke koje na temelju tih postupaka donosi, nastaviti promicati svijest o neophodnosti i primjeni poštenih trgovačkih praksi u poslovnim odnosima između dobavljača i kupaca. Ujedno će raditi na promicanju znanja o poštenim trgovačkim praksama i prednostima koje donosi poštivanje propisa kojima su uređene nepoštene trgovačke prakse u lancu opskrbe prehrambenim i poljoprivrednim proizvodima. Uz transparentno obavješćavanje javnosti o svim odlukama koje AZTN donosi u ovom području provedbe, i dalje će se raditi na objavi dokumenta s ažuriranim odgovorima na upite adresata o primjeni ZNTP-a.

Nadalje, AZTN će s posebnom pozornošću nastaviti pratiti digitalna tržišta na kojima se odvijaju odnosi među poduzetnicima, a koja izvjesno donose novine u provedbi prava tržišnog natjecanja. Izazovi u budućnosti su upravo digitalna tržišta pa se AZTN, kao i ostale institucije, mora prilagodavati novim okolnostima kojima se s jedne strane doprinosi dobrobiti gospodarstva i poticanju inovacija, ali i s druge strane poštuju pravila o tržišnom natjecanju. Navedeno posebno podrazumijeva i daljnju uključenost AZTN-a u izradi Akta o digitalnim uslugama i Akta o digitalnim tržištima na razini EU-a.

Zaključno, želimo istaknuti kako je učinkovita zaštita tržišnog natjecanja temelj tržišnog gospodarstva i uvjet njegova jačanja kojim se potiču inovacije, a potrošačima omogućavaju koristi u vidu većeg izbora, bolje kvalitete proizvoda i usluga i nižih cijena. Stoga nam je cilj da AZTN bude snažna, suvremena, profesionalna institucija s potrebnim resursima, koja će svojim radom doprinositi dobrobiti gospodarstva i poštivanju pravila o tržišnom natjecanju i nepoštenim trgovačkim praksama u lancu opskrbe hranom.